

Bij Kabinetsmissive van 24 maart 2015, no.2015000494, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Minister van Veiligheid en Justitie, bij de Afdeling advisering van de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht teneinde de vergoeding van affectieschade mogelijk te maken en het verhaal daarvan alsmede het verhaal van verplaatste schade door derden in het strafproces te bevorderen, met memorie van toelichting.

Het voorstel strekt ertoe te regelen dat naasten van een slachtoffer met "ernstig en blijvend letsel" en nabestaanden in geval van overlijden van een slachtoffer aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade. Het gaat hier om een nadeel dat niet in vermogensschade bestaat en dat naasten als gevolg van hetgeen het slachtoffer is overkomen zelf hebben ervaren (verdriet), gelet op hun bijzondere, nauwe relatie tot het slachtoffer. De voorgestelde regeling bestaat uit een civielrechtelijk gedeelte en een strafrechtelijk gedeelte. Wat het strafrecht betreft, wordt geregeld dat naasten die op grond van het civiele recht aanspraak kunnen maken op vergoeding van affectieschade, zich in het strafproces als benadeelde partij kunnen voegen om zo van de dader een schadevergoeding te verkrijgen.

Het onderhavige voorstel komt in de kern overeen met het wetsvoorstel affectieschade dat reeds in 2003 is ingediend.¹ De Tweede Kamer nam het voorstel in 2005 aan, maar de Eerste Kamer verwierp het in 2010. De Afdeling advisering merkt op dat tijdens de langdurige behandeling van het eerdere voorstel verschillende thema's aan de orde zijn geweest en argumenten zijn uitgewisseld die ook bij de behandeling van het onderhavige voorstel een rol spelen.

Gelet op de uitgebreide behandeling van het eerdere voorstel beperkt de Afdeling zich tot enkele juridisch-technische opmerkingen over het voorstel zoals thans voorligt. Ten eerste adviseert zij om het voorstel in overeenstemming te brengen met de toelichting door een mogelijkheid van voeging in het strafproces voor verplaatste schade bij lichamelijk of geestelijk letsel in te voeren. Ten tweede beveelt zij aan de keuze voor handhaving van de huidige beperking bij overgang van het recht op smartengeld onder algemene titel te motiveren. Tot slot adviseert zij in de toelichting in te gaan op de wenselijkheid van een wijziging van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven om te bewerkstelligen dat ook naasten van een slachtoffer met ernstig en blijvend letsel als gevolg van een geweldsmisdrijf een beroep kunnen doen op een uitkering uit het Schadefonds geweldsmisdrijven.

De Afdeling advisering van de Raad van State adviseert het voorstel aan de Tweede Kamer te zenden, maar acht op onderdelen een nadere motivering of aanpassing van het voorstel aangewezen.

1. Voeging in het strafproces voor verplaatste schade

Volgens de toelichting voorziet de voorgestelde wijziging van artikel 51f, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) in een mogelijkheid dat naasten van

¹ Kamerstukken II 2002/03, 28 781, nr. 2.

een overleden slachtoffer of van een slachtoffer met ernstig en blijvend letsel zich voegen in het strafproces ter zake van hun vordering tot vergoeding van affectieschade. Voorts, zo stelt de toelichting, voorziet het voorgestelde tweede lid van dat artikel in de mogelijkheid voor derden om zich in het strafproces te voegen voor kosten die zij ten behoeve van het slachtoffer hebben gemaakt. Het gaat hier volgens de toelichting om de verplaatste schade ex artikel 107, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) (verplaatste schade in geval van lichamelijk of geestelijk letsel).²

De Afdeling merkt op dat het voorgestelde artikel 51f, tweede lid, Sv de voeging ten aanzien van de vergoeding voor de verplaatste schade, anders dan volgens de toelichting de bedoeling is, niet regelt. Volgens het voorgestelde artikel 51f, tweede lid, Sv is de mogelijkheid van voeging in het strafrecht in geval van letsel beperkt tot vorderingen met betrekking tot vergoeding van de affectieschade.³

De Afdeling adviseert de tekst van het voorgestelde artikel 51f, tweede lid, Sv in overeenstemming te brengen met de toelichting en te regelen dat voeging in het strafproces ook mogelijk is in geval van verplaatste schade bij lichamelijk of geestelijk letsel ex artikel 6:107, eerste lid, onder a, BW (nieuw).

2. Overgang van het recht op smartengeld

Artikel 6:106, tweede lid, BW bepaalt thans dat het recht op vergoeding van immateriële schade niet vatbaar is voor overgang onder bijzondere titel en beslag, tenzij dit bij overeenkomst is vastgesteld of ter zake een vordering in rechte is ingesteld. Voor overgang onder algemene titel is volgens dat artikellid voldoende dat de gerechtigde aan de wederpartij heeft medegedeeld op de vergoeding aanspraak te willen maken.

Evenals in 2004,⁴ wordt thans, onder andere, voorgesteld de beperkingen ten aanzien van de overgang onder bijzondere titel van de aanspraak op smartengeld te laten vervallen. Als gevolg hiervan zal de overgang onder bijzondere titel van het recht op vergoeding van smartengeld zonder beperkingen mogelijk zijn. De huidige regeling voor overgang onder algemene titel wordt niet gewijzigd. De voorwaarde van een mededeling aan de wederpartij dat aanspraak wordt gemaakt op vergoeding, blijft gehandhaafd.

De Afdeling wijst erop dat de keuze om de huidige beperking bij overgang van het recht op smartengeld onder algemene titel in het voorstel te handhaven, niet wordt toegelicht. Daarbij merkt zij op dat in het verleden veelvuldig kritiek is geleverd op deze regeling. Er is dan ook gepleit voor het schrappen van de voorwaarde van een mededeling aan de wederpartij, bijvoorbeeld vanwege de praktische problemen die deze met zich brengt.⁵ Zo zou iemand die een zwaar ongeluk heeft gekregen zich bezig moeten houden met de vereiste formaliteiten, voordat zijn vordering eventueel vererft. De Afdeling acht een motivering van de keuze om de huidige regeling op dit punt te handhaven in het licht van het voorgaande noodzakelijk.

² Memorie van toelichting, Artikelsgewijs, Artikelen II en III, derde alinea.

³ Tweede volzin van het voorgestelde tweede lid van artikel 51f Sv.

⁴ Kamerstukken II 2003/04, 28 781, nr. 7.

⁵ Zie hierover S.D. Lindenbergh, *Smartengeld 10 jaar later*, Kluwer 2008, blz. 81.

De Afdeling adviseert de memorie van toelichting in de voornoemde zin aan te vullen en het voorstel zo nodig aan te passen.

3. Wet schadefonds geweldsmisdrijven

De Wet schadefonds geweldsmisdrijven (hierna: Wsg) maakt het sinds 1 januari 2012 mogelijk voor nabestaanden van slachtoffers van geweldsmisdrijven om een uitkering uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven (hierna: SGM) te verkrijgen ter vergoeding van hun affectieschade.⁶ Deze wet kent echter geen mogelijkheid van een uitkering wegens affectieschade voor naasten in geval van ernstig en blijvend letsel als gevolg van een geweldsmisdrijf.⁷ Die laatste mogelijkheid werd wel opgenomen in het eerdere wetsvoorstel affectieschade.⁸ Daartoe strekte de toen voorgestelde wijziging van de Wsg.

Anders dan het eerdere wetsvoorstel affectieschade, voorziet het onderhavige voorstel niet in aanpassing van de Wsg. Het wetsvoorstel maakt het daarom niet mogelijk dat naast nabestaanden, ook naasten in geval van ernstig en blijvend letsel als gevolg van een geweldsmisdrijf een beroep kunnen doen op een uitkering uit het SGM. Het ontbreken van een regeling in het onderhavige voorstel zal tot gevolg hebben dat in het civiele recht en in het strafrecht de vergoeding van affectieschade zowel aan nabestaanden in geval van het overlijden van het slachtoffer als aan naasten in geval van ernstig en blijvend letsel van het slachtoffer wettelijk mogelijk zal zijn, maar dat strikt genomen alleen nabestaanden een beroep op uitkering uit het SGM wegens affectieschade kunnen doen. De vraag rijst of een dergelijk verschil tussen de regelingen over vergoedingen van affectieschade gerechtvaardigd is. De toelichting gaat hier niet op in.

De Afdeling adviseert in de toelichting op het bovenstaande in te gaan en het voorstel zo nodig aan te passen.

De Afdeling advisering van de Raad van State geeft U in overweging het voorstel van wet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

De waarnemend vice-president van de Raad van State,

(get.) Wiebenga

⁶ Stb. 2011, nr. 501.

⁷ In de praktijk kent het Schadefonds Geweldsmisdrijven beperkt uitkeringen toe aan naasten wegens hun shockschade, zie de Beleidsbundel Schadefonds geweldsmisdrijven van 15 december 2014.

⁸ Artikel III.